

โครงการศึกษาศักยภาพการปลูกป่าชาย เลนเพื่อเพิ่มแหล่งดูดซับก๊าซเรือนกระจก ในจังหวัดจันทบุรี

ดร.ดำรงดี ศรีพระราม

คณบดีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

21 พฤษภาคม 2552

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงการลดก๊าซเรือนกระจก (CDM A/R Project) จากการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรี
- เพื่อเพิ่มแหล่งดูดซับก๊าซเรือนกระจก และสามารถใช้เป็นคาร์บอนเครดิตในตลาดคาร์บอนตามมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายใต้พิธีสารเกียวโตต่อไป

เป้าหมาย

เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาที่จะนำไปสู่โครงการนำร่องสำหรับพัฒนาโครงการลดก๊าซเรือนกระจกในภาคป่าไม้ของประเทศไทย

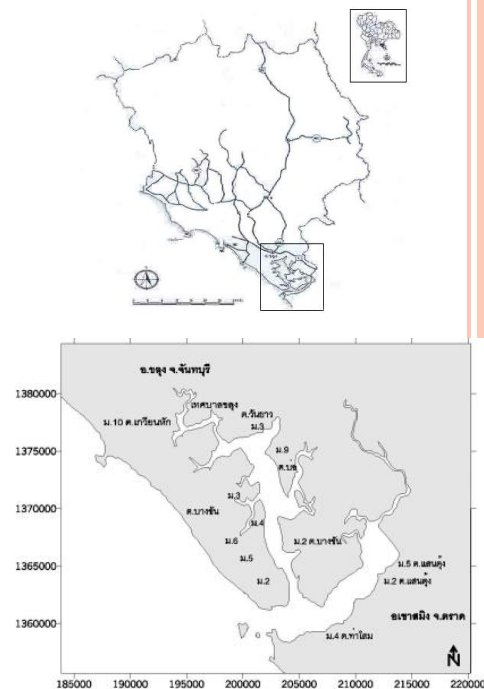
ขอบเขตการศึกษา

- ❑ การศึกษาดังนี้เป็นการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อศึกษาเฉพาะความเป็นไปได้ของพื้นที่ปลูกป่าชายเลนลุ่มแม่น้ำเวฬุ โดยการใช้เครื่องมือในการประเมินความเหมาะสมตามมาตรฐานของกลไกการพัฒนาที่สะอาด
- ❑ ใช้ตัดสินความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่สำหรับโครงการปลูกป่าตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด เพื่อสร้างคาร์บอนเครดิตต่อไปในอนาคต โดยมีจังหวัดจันทบุรีเป็นเจ้าของโครงการ
- ❑ การตรวจสอบเบื้องต้นนี้จะช่วยลดต้นทุนและเวลาในการประเมินโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อเจ้าของโครงการและผู้พัฒนาโครงการ

พื้นที่ศึกษา

- ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเลนปากน้ำเวฬุ (Welu National Reserve Forest)
- มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในเขตท้องที่ ตำบลเกวียนหัก ตำบลวันยาว ตำบลบ่อ ตำบลบางชัน อำเภอยะผิง และตำบลหนองซิม อำเภอสระใคร จังหวัดจันทบุรี
- พื้นที่ทั้งสิ้น 191 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 118,750 ไร่ หรือ 19,000 เฮกตาร์

เครื่องมือที่ใช้สำหรับตรวจสอบ

การประเมินโครงการในการศึกษารั้งนี้ ดำเนินการตามวิธีการมาตรฐานที่ได้รับการรับรองจาก UNFCCC โดยใช้เครื่องมือมาตรฐานดังต่อไปนี้คือ

- A/R Methodology Tool 2: Combined Tool to Identify the Baseline Scenario and Demonstrate Additionality (version 01)
- A/R Methodology Tool 10: Procedures to Demonstrate the Eligibility of Lands for Afforestation and Reforestation CDM Project Activity (version 01)
- A/R Methodology Tool 13: Tool for the Identification of Degraded or Degrading Lands for Consideration in implementing CDM A/R Project Activities (version 01)

วิธีการศึกษา

การประเมินศักยภาพของพื้นที่ตามวิธีการมาตรฐานที่ได้รับการรับรองจาก UNFCCC โดยพิจารณาหัวข้อดังนี้

1. ความเหมาะสมของพื้นที่โครงการในการดำเนินการปลูกป่า ด้วย A/R Methodology Tool 10
2. การดำเนินการเพิ่มเติมจาก ปกติ (additional) ด้วย A/R Methodology Tool 2
3. ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ ด้วย A/R Methodology Tool 13

(โดยการตรวจสอบใช้วิธีการตรวจสอบจากเอกสาร หลักฐาน ภาพถ่าย และ การสำรวจภาคสนาม)

1. การตรวจสอบความเหมาะสมของพื้นที่

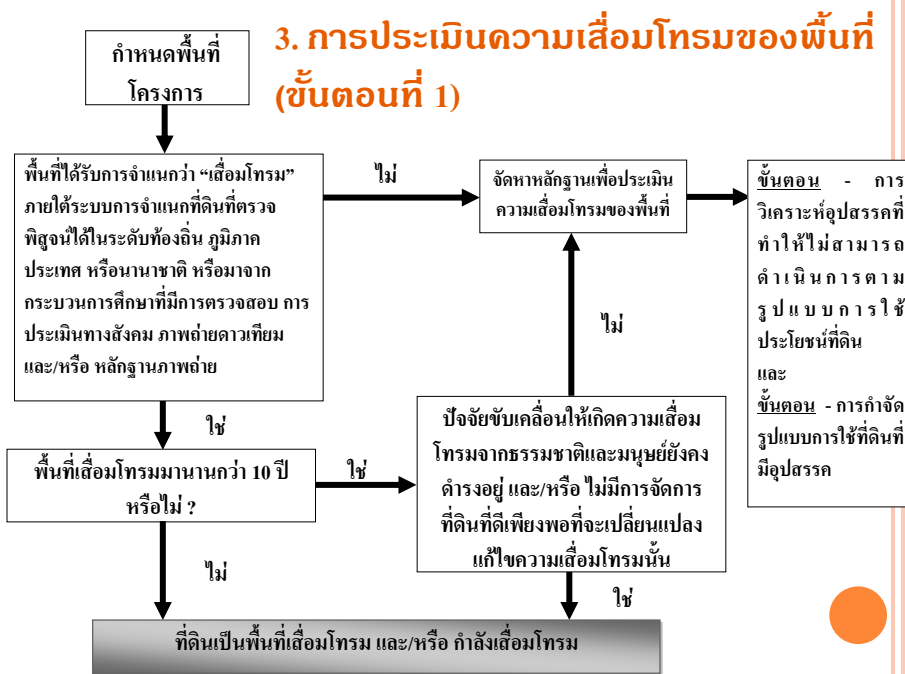
เป็นการตรวจสอบจากเอกสารถึงสภาพของทรัพยากรป่าไม้ สิ่งแวดล้อม และสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ การกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ โครงการคาร์บอนป่าไม้ ตลอดจนการให้หลักประกันว่าพื้นที่ดังกล่าวจะ ปลอดภัยตลอดระยะเวลาของโครงการ ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลของเจ้าของโครงการ (จังหวัดจันทบุรี)
- 1.2 ที่ตั้งและสถานะทางกฎหมายของพื้นที่โครงการ
- 1.3 ข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่โครงการ
- 1.4 สภาพทางสังคมในพื้นที่โครงการ
- 1.5 สภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการ
- 1.6 ศักยภาพในการวางแผนและจัดการของจังหวัดจันทบุรี

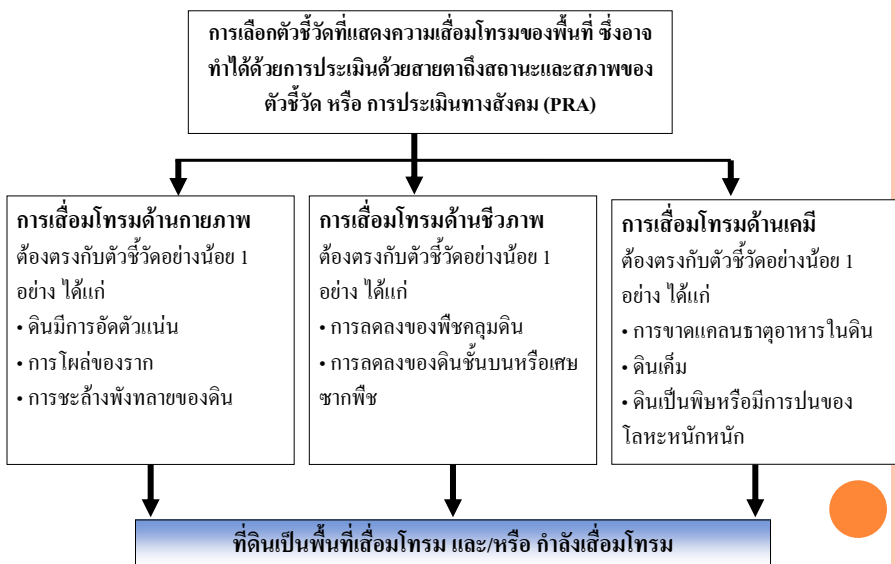

2. การตรวจสอบถึงการดำเนินการเพิ่มเติมจากปกติ (ADDITIONALITY)

- **ขั้นตอนที่ 0** การกลั่นกรองเบื้องต้นจากวันเริ่มต้นโครงการ
- **ขั้นตอนที่ 1** การระบุรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินทางเลือกในพื้นที่โครงการ
- **ขั้นตอนที่ 2** การวิเคราะห์อุปสรรค (Barrier Analysis)
- **ขั้นตอนที่ 3:** การวิเคราะห์การลงทุน (Investment Analysis)
- **ขั้นตอนที่ 4:** การวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทั่วไป (Common Practice Analysis)

การประเมินการเสื่อมโทรมของพื้นที่โดยการเปรียบเทียบกับเอกสาร ของพื้นที่เสื่อมโทรมอื่น ๆ (ขั้นตอนที่ 2)

การสำรวจพื้นที่ศึกษา

ผลการศึกษา

1. การตรวจสอบความเหมาะสมของพื้นที่โครงการ พบว่า

1.1 ?????? เป็นเจ้าของพื้นที่ตามกฎหมาย

- ❖ มีสิทธิตามกฎหมายในการเสนอขอโครงการ
- ❖ เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่อยู่ในพื้นที่โครงการ
 - ✓ ดันไม้และคาร์บอน
 - ✓ ครอบคลุมพื้นที่ 118,750 ไร่ หรือ 19,000 เฮกเตอร์
 - ✓ มีตำแหน่งพิกัดที่ชัดเจน โดยมีหลักฐานจากภาพถ่ายดาวเทียม

ผลการศึกษา (ต่อ)

1.2 จุดอ่อนของพื้นที่โครงการซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขก่อนการจัดทำเอกสารโครงการ

- ❖ GAP-001 ขาดเอกสารหลักฐานการศึกษาทางสังคมของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนลุ่มน้ำเวฬุ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- ❖ GAP-002 เจ้าของโครงการจะต้องมีเอกสารเพื่อแสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของราษฎรในพื้นที่โครงการในปัจจุบันไม่ใช้การดำเนินการที่ผิดกฎหมาย
- ❖ GAP-003 ขาดเอกสารหลักฐานการศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพในอดีต มีเพียงข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในปัจจุบัน
- ❖ GAP-004 ขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนของราษฎรในพื้นที่โครงการ

ผลการศึกษา (ต่อ)

2. ตรวจสอบการดำเนินการเพิ่มเติมจากปกติ (additional) ตามกรอบของกลไกการพัฒนาที่สะอาด พบว่า

- ❖ พื้นที่โครงการมีการดำเนินกิจกรรมมากกว่า 1 ประเภท
 - การทำบ่อเลี้ยงกุ้ง
 - บ่อเลี้ยงปลา
- ❖ กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีความแตกต่างกับกิจกรรมการปลูกป่าภายใต้กลไกการพัฒนาที่สะอาดอย่างชัดเจน ดังนั้น
 - โครงการตามกลไกการพัฒนาที่สะอาดที่เสนอขอจึงไม่ใช้การดำเนินงานตามปกติ (not business as usual) และ
 - ไม่ใช่รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเส้นฐาน (baseline scenario)
 - จากการวิเคราะห์ด้านการลงทุนถ้าไม่มีโครงการ CDM ก็ยังไม่มีปลูกป่า
 - โครงการนี้จึงมีการเพิ่มเติมจากการดำเนินการตามปกติ (additional)

ผลการศึกษา (ต่อ)

3. การประเมินความเสื่อมโทรมของพื้นที่ที่เป็น “degraded” หรือ “degrading” ตามกรอบของกลไกการพัฒนาที่สะอาด พบว่า

- ✓ มีหลักฐานจากภาพถ่ายดาวเทียม และการยืนยันของราษฎรในพื้นที่
- ✓ การยืนยันของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งถึงจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลนลุ่มน้ำเวฬุ ที่มากกว่า 10,000 คน ในระยะเวลายาวนาน
- ✓ มีรูปแบบการจัดการพื้นที่ที่หลีกเลี่ยงการมีต้นไม้ขึ้นในพื้นที่
- ✓ ดังนั้น จึงมีหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงว่าปัจจัยขับเคลื่อนและแรงกดดันที่ทำให้ที่ดินเกิด “ความเสื่อมโทรม” ยังคงดำรงอยู่ และ/หรือ ไม่มีการจัดการที่ดินที่ดีเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขความเสื่อมโทรมนั้น

จุดอ่อนของพื้นที่ที่ต้องมีการจัดหาเอกสารหลักฐาน

GAP-001 ขาดเอกสารหลักฐานการศึกษาทางสังคมของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนลุ่มน้ำเวฬุ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

GAP-002 เจ้าของโครงการจะต้องมีเอกสารเพื่อแสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของราษฎรในพื้นที่โครงการในปัจจุบันไม่ใช้การดำเนินการที่ผิดกฎหมาย

GAP-003 ขาดเอกสารหลักฐานการศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพในอดีต มีเพียงข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในปัจจุบัน

GAP-004 ขาดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนของราษฎรในพื้นที่โครงการ

สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกป่าชายเลนลุ่มน้ำเวฬุ จังหวัดจันทบุรีในเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่าพื้นที่โครงการมีคุณสมบัติเป็นไปตามกรอบที่กำหนดของกลไกการพัฒนาที่สะอาด ภายใต้พิธีสารเกียวโต จึงสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปคือการจัดทำเอกสารข้อเสนอโครงการการปลูกป่าตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด

ข้อเสนอแนะ

จังหวัดจันทบุรี ควรร่วมกับคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการดำเนินการพัฒนาแผนปฏิบัติการสำหรับพัฒนาโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การระบุผู้ดำเนินโครงการ วิธีการ และเวลาที่จะจัดทำเอกสารข้อเสนอโครงการ (Project Design Document, PDD) รวมถึงแหล่งเงินทุนที่จะดำเนินการดังกล่าว

- 1) ควรมีคณะที่ปรึกษาอยู่ในกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้คำปรึกษาด้านเทคนิคและเป็นผู้ดำเนินการจัดทำข้อเสนอโครงการ
- 2) เจ้าของโครงการจะต้องแสดงตำแหน่งที่ชัดเจนของพื้นที่ดำเนินโครงการที่จะทำการปลูกป่า โดยกำหนดลงในแผนที่และแสดงตำแหน่งพิกัด

